

Priėmė Memorialų ir paminklų darbo grupė (MMWG). 2011 m. birželis, Amsterdamas.

Priėmė Tarptautinis memorialinių muziejų komitetas (IC MEMO). 2011 m. spalio, Paryžius.

Tarptautinė memorialinių muziejų chartija

Įvadas

Memorialinių muziejų pareiga yra saugoti aukų orumą nuo bet kokios formos išnaudojimo ir užtikrinti, kad politinių įvykių interpretavimas įkvėptų kritiškai ir savarankiškai apmąstyti praeitį, neapsiribojant vien įprastomis istorijos pamokomis.

Todėl pats laikas memorialiniams muziejams, kurie yra šiuolaikinės istorijos muziejų unikali išraiška, susitarti dėl tarpusavio bendradarbiavimo nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu.

Tarptautiniam konsorciui būtini organizaciniai metmenys jau sukurti. Holokausto švietimo, tyrimų ir atminties tarptautinės darbo grupės misija yra remti institucijas, įamžinančias nacių aukas, ir istorinių vietų, šaltinių ir artefaktų išsaugojimą, vadovaujantis Stokholmo deklaracijos tikslais ir dvasia.

Tarptautinio memorialinių muziejų komiteto (IC MEMO) misija yra, integruojantis į Tarptautinę muziejų tarybą (ICOM), besivadovaujančia Jungtinių Tautų chartijos visuotiniais etiniais ir politiniais principais, puoselėti visuotines žmogaus ir piliečio teises ir kruopščiai rūpintis kultūrinių vertybių apsauga. IC MEMO veikia kaip skėtinė organizacija, vienijanti be galo skirtingus memorialinius muziejus Europoje, Afrikoje, Amerikoje ir Azijoje, kurie savo veiklą pašventę valstybės tironijos aukoms.

Chartija

Ši tarptautinė memorialinių muziejų chartija grindžiama JT žmogaus teisių deklaracijos ir ICOM etikos principais. Bendrieji įamžinimo memorialiniuose muziejuose principai:

1. Bendroji atminties kultūra negali ir neturi būti diktuojama leidžiant įsakymus. Atsižvelgdami į ypač skirtingą istorinę patirtį, memorialiniai muziejai turi pripažinti, kad greta egzistuoja skirtingi atminties imperatyvai, sutelkti į pliuralistinę atminties kultūrą. Institucijos turi būti kuriamos siekiant bendradarbiauti, o ne konkuruoti, nes konkurencija gali paskatinti kovą dėl galimybės dominuoti. Jei vyks praktinė veikla, iš gausybės decentralizuotai vykdomų iniciatyvų palaipsniui gali susiformuoti bendra atminties kultūra.

2. Pliuralistinei atminties kultūrai reikalingos ir bendrai puoselėjamos teigiamos vertybės. Jos jau išdėstytos visuotinėje žmogaus ir piliečio teisių deklaracijoje.

3. Memorialiniai muziejai, kaip šiuolaikinės istorijos muziejai, daugeliu atvejų prisideda įamžinant valstybės vardu padarytus nusikaltimus prieš mažumas. Todėl šiandieninės valstybės, vyriausybės ir vietos bendruomenės yra stipriai išipareigojusios memorialiniams muziejams užtikrinti jų kolekcijų apsaugą ir didžiausią įmanomą laisvę nuo politinio pobūdžio nurodymų. Tuo tarpu memorialiniai muziejai turi siekti plačiai įsitvirtinti pilietinėje visuomenėje ir ypač stengtis integruoti mažumas.

4. Šiuolaikiniai memorialiniai muziejai yra šiuolaikinės istorijos muziejai, kuriems tenka ypatinga prievolė dalyvauti humanitarinio ir pilietinio ugdymo procese. Memorialiniai muziejai sugebės atsispirti įvairiems politiniams interesams ir lobistams tik tuo atveju, jei patys galės pasigirti ypač kokybišku darbu, infrastruktūra ir savo pačių veiklos organizavimu.

5. Esminės svarbos sprendimai dėl turinio, ugdymo ir dizaino turi būti priimami remiantis atvira, nehierarchine pliuralistine diskusija su išgyvenusiais asmenimis, mokslininkais, mokytojais, lobistais ir pasišventusiomis visuomenės grupėmis. Memorialinių muziejų darbas iš esmės remiasi mokslu, o valstybės institucijos ir privatūs rėmėjai turi tai pripažinti.

6. Parodose, publikacijose ir įgyvendinant edukacinius projektus pateikiama informacija apie istorinius įvykius turi skatinti empatiją aukoms kaip tikslingai persekiotiems individams ir visuomenės grupėms. Interpretuojant istorinius įvykius privalu vengti tokio įamžinimo, kuris aukoms keltų troškimą kerštauti, neapkęsti ir keltų apmaudą.

7. Istorinė patirtis turi būti integruojama į istorinį kontekstą nemenkinant individų asmeninių kančių. Istoriniai įvykiai turi būti integruojami modernių šiuolaikinės istorijos tyrimų lygmeniu, gerbiant mokslinio diskurso ir daugialypės perspektyvos principus.

8. Reikėtų skirti dėmesio ir nusikaltimus vykdžiusių kaltininkų perspektyvai. Kaltininkų nederėtų laikyti blogio išikūnijimu. Verčiau reikėtų pasitelkti kaltininkų ideologiją, tikslus ir motyvus jų pačių veiksmams paaiškinti, aprėpiant institucinius ir socialinius mechanizmus ir asmenines kaltininkų biografijas. Gebėjimas abejoti savo paties požiūrio teisingumu apima ir paties padarytų nusikaltimų bei savivaizdžio perteikimą pristatant „kitus“. Taip pat derėtų elgtis ir pristatant didžiulę bei įvairialypę stebėtojų grupę.

9. Memorialiniai muziejai, įsikūrę istorinėse autentiškose vietose, kur ir buvo vykdomi nusikaltimai, gali pasiūlyti puikių istorinio ir pilietinio ugdymo galimybių, tačiau tai susiję ir su didžiule rizika. Todėl memorialiniai muziejai ugdomąją veiklą turėtų labiau orientuoti ne į susitarimą dėl turinio, bet į universalius principus, kuriais remiantis lankytojų nederėtų priblokšti ar indoktrinuoti, reikėtų gerbti subjektyvų individų požiūrį, o kontraversiškas temas ir traktuoti kaip kontraversiškas.

10. Memorialiniai muziejai, būdami šiuolaikinės istorijos muziejais, visuomet užsiima savos istorijos savikritika, kurią jie turėtų įterpti į atitinkamos atminties kultūros istorinę perspektyvą. Suvokdami šiuolaikines mąstymo tendencijas, memorialiniai muziejai turėtų rengiamas prezentacijas priderinti prie paplitusios praeities interpretacijos, tačiau nenukrypti nuo tikrųjų istorinių įvykių.